

NACIONALNA NORMIZACIJA

REACH direktiva

Iako je ljeto i većina vas je na godišnjem odmoru, veliki dio stručnjaka koji radi na poslovima normizacije i dalje je vrlo aktivan. U današnjem prikazu bit će kratak opis najznačajnijih aktivnosti toga područja.

Najprije ćemo istaknuti Direktivu 1907/2006/EC, objavljenu tijekom prosinca 2006. godine, koja je stupila na snagu 1. lipnja 2007. godine. Predmetna Direktiva utvrđuje registraciju, evaluaciju, autorizaciju i ograničavanje kemikalija (engleski: REACH, odnosno Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals). Direktiva 1907/2006/EC je nastala nakon dugogodišnjih savjetovanja na razini Europske unije, između Europske komisije, Europskoga parlamenta i Vijeća te svih te svih zainteresiranih strana. Zainteresirane strane prvenstveno su činili predstavnici kemijske industrije i udruženja kemijske industrije. Primjena navedene Direktive obvezna je za sve zemlje na tlu Europe bez obzira je li neka zemlja članica EU ili nije.

REACH direktiva donosi velike promjene kemijskoj industriji i državnim tijelima nadležnima za područje kemikalija. Industrija i nadležna državna tijela moraju osigurati podatke o sigurnosti kemikalija, odnosno o mogućim rizicima pri njihovoj uporabi.

Da bi se industrijski subjekti u Republici Hrvatskoj uveli u ovo za nas novo područje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH bilo je pokrovitelj prvog stručnog savjetovanja na temu: „REACH – Značaj novog zakonskog okvira Europske unije u sustavu zaštite od opasnih kemikalija“ koje je održano 11. lipnja 2008. godine u Zagrebu. Savjetovanje je organizirano s ciljem da se zainteresirane strane u RH upoznaju s Uredbom REACH (novi zakonski okvir EU o sigurnom gospodarenju opasnim kemikalijama), značajem ove Uredbe za zakonodavstvo RH te implementacijom i provedbom Zakona od strane državne uprave, inspekcijakoga nadzora, stručnih službi i institucija, utjecaja na privredu, odnosno poslovanje tvrtki u RH. Ovdje moramo istaknuti da se na ovome savjetovanju Republika Hrvatska promatrala kao zemlja kandidat EU-a.

Savjetovanje je bilo koncipirano u nizu predavanja:

1. Osnovno o novoj REACH uredbi (Ivana Vrhovac, Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi MZSS)
2. Zahtjevi u pogledu registracije, STL u okviru REACH uredbe, IT demonstracija (Zdravko Lovrić, Hrvatski zavod za toksikologiju HZT)
3. Uloga i obveze industrije (Janez Furlan, Gospodarska zveza Slovenije GZS)
4. Prilagodbe u hrvatskom zakonodavstvu (Bojan Vidović, MZSS)
5. Uloga i obveze nadležnog tijela (competent authority) (Bastijančić, MZSS)
6. Primjena REACH-a i inspekcija (Bogdanović, MZSS)

Osim već općenitih i poznatih informacija o Uredbi 1907/2006/EC koja propisuje REACH, za industriju u RH najvažnije su bile informacije iz sljedećih izlaganja:

1. Zahtjevi u pogledu registracije, STL u okviru REACH uredbe (Zdravko Lovrić, HZT)
2. Uloga i obveze industrije (Janez Furlan, GZS)
3. Osnovno o novoj REACH uredbi (Ivana Vrhovac, MZSS)

Iako Republika Hrvatska još nije u EU, tvrtke u RH trebale bi sudjelovati u postupku predregistracije opasnih tvari (rok 1.6.-1.12.2008. što je očito vrlo kratak rok), jer se time pripremaju za ulazak na zahtjevno tržište EU. Od trenutka ulaska RH u EU sve tvari koje naše tvrtke nabavljaju/prerađuju/ugrađuju u svoje proizvode morat će biti registrirane. Ukoliko za neku opasnu tvar tvrtka ne obavi predregistraciju u naznačenome roku, morat će pristupiti postupku registracije što je mnogo kompliciraniji, složeniji, a u konačnici i skuplji postupak. No, u praksi je i to moguće.

Na savjetovanju su predstavnici tvrtki dobili poruku koja glasi: „Pristupiti postupku predregistracije još JUČER!“ Postupak predregistracije opasnih tvari tvrtke mogu najbolje učiniti preko svog jedinog predstavnika u EU (tzv. „only representative“). Moramo istaknuti da neke tvrtke u RH već znaju svoje „only representative“ te uz njihova saznanja i iskustva aktivno rade na navedenom postupku predregistracije.

Tvrtkama, čija je domena kemijska industrija, predregistracija osigurava produljenje roka za registraciju (drugi korak), omogućava dobivanje informacija vezanih uz tvari (SIEF sustav) i nesmetani nastavak izvoza (briga za tržište). Osnovni cilj predregistracije je održavanje tržišta, odnosno svih benefita. Napomenuto je i to da će roba za tržište RH morati biti registrirana preko REACHA. Nakon što RH uđe u EU, morat će se registrirati i količine tih opasnih tvari.

Što se tiče sigurnosno-tehničkog lista (STL), i on će doživjeti određene izmjene s obzirom na REACH. Najznačajnije izmjene, koje se za sada znaju, uključuju: navođenje ECHA broja (dobiva se i potvrda je da je tvrtka obavila potrebne postupke vezane uz opasnu tvar, odnosno predmetnu Direktivu), uporabu proizvoda, zamjenu mjesta točaka 2 i 3 (sadašnja točka 2 postat će točka 3 i obrnuto), a u točki za prvu pomoć morat će se navoditi i simptomi koje opasna tvar izaziva.

Izlaganje gosta iz Slovenije bilo je izuzetno interesantno budući da su se čula neka iskustva, poteškoće i problemi s kojima su se naši susjedi susreli i s kojima se susreću pri implementaciji 1907/2006/EC Direktive. Gost-predavač iz Slovenije mogao nam je o ovoj temi mnogo toga reći s obzirom da je član tima koji je svojim djelokrugom uključen u ovu problematiku. Savjeti pojedinih predavača tvrtkama iz RH bili su istovjetni. Čuo se i savjet da pregovarački tim RH pokuša utvrditi status tvrtki iz RH, nakon ulaska RH u EU, koje će predregistrirati svoje tvari u zadanom roku (1.6.-1.12.2008.).

Naime, moglo bi se dogoditi da se „prava“ tvrtke koja je predregistrirala svoje tvari posredstvom svoga jedinog predstavnika iz EU nakon što RH uđe u EU neće moći prenijeti na tvrtku. Ovo pitanje jedno je od ključnih za funkcioniranje naših tvrtki

nakon što RH postane jedna od članica EU, a to ujedno znači da se ovo pitanje mora raspraviti tijekom pregovora.

Istaknuto je da tvrtke prilikom odabira i sklapanja ugovora s jedinim predstavnikom, međusobnim ugovorima trebaju definirati vrlo jasne odredbe i obaveze tj. prava tvrtke nakon ulaska RH, a time i tvrtke, na jedinstveno EU tržište.

Na ovome savjetovanju čulo se da se o Uredbi REACH ne može pregovarati, te da je pregovarački tim RH upoznat s iznesenom problematikom.

Osim navedenih preporuka, ukazalo se, između ostaloga, na činjenicu da je REACH još nejasan u mnogim pitanjima, da čak dovodi i do apsurdnih situacija te da države izvan i unutar EU u određenim situacijama stavlja u međusobno neravnotežan položaj, pa se već spominju i neki sudski procesi na sudu u Luksemburgu. To se posebno odnosi na plaćanje troškova registracije, za koje smo čuli da bi se trebali kretati oko 2 milijuna eura po tvari. Naravno, ove troškove tvrtke koje žele prijaviti istu tvar dijele među sobom, ali i pored te činjenice dolazi do nepovoljnog položaja zemalja izvan EU u odnosu na zemlje članice EU.

Informirani smo da je osnovan nacionalni help desk za tvrtke iz Republike Hrvatske. Međutim, osim određene savjetodavne pomoći, nacionalni help desk nema nikakve ovlasti za konkretnije postupke u procesu predregistracije.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sukladno Zakonu o provedbi Uredbe (EZ) br. 1907/2006 Europskoga parlamenta i Vijeća EZ o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (*Narodne novine* br. 53/08), dužno je organizirati pomoć industriji vezano za provedbu REACH uredbe.

Cilj službene pomoći korisnicima je savjetovanje proizvođača, uvoznika, izvoznika u Europsku uniju, daljnjih korisnika i ostalih zainteresiranih strana u pogledu njihovih odgovornosti i obveza na temelju ove Uredbe. Upiti o REACH-u mogu se slati na e-mail adresu helpdesk-reach@mzss.hr.

ECHA je također organizirala pomoć korisnicima, a upiti se mogu poslati na http://echa.europa.eu/reach/helpdesk/echahelp_en.asp.

Glede iznesenih informacija, savjeta i preporuka daljnji pravac djelovanja za tvrtke u RH trebao bi biti sljedeći: djelovati korak po korak, a to znači ozbiljno shvatiti aktivnosti oko PREDREGISTRACIJE i ne pokušavati doznati što će biti nakon toga procesa, jer to do kraja još nije jasno niti tvrtkama koje su u EU. Tijekom i nakon tog procesa stjecat će se nove spoznaje te u skladu s njima prilagođavati i planirati daljnje aktivnosti.

Također, smatramo da bi se predstavnici tvrtki čija je domena rada kemijska industrija trebali aktivno uključiti u radionice koje se organiziraju. Jedna takva radionica bila je organizirana 30. 06 i 1.7.2008. godine u Hrvatskoj gospodarskoj komori. Radionice su zamišljene kao pomoć pri ispunjavanju predregistracijskih dokumenata.

Iako smo svjesni (nakon ovoga savjetovanja) da je najveća odgovornost implementacije REACH-a na industriji, osobito kemijskoj industriji, ne možemo se

oteti dojmu da su pojedine ključne institucije u Republici Hrvatskoj možda i prekasno počele svoje aktivnosti na ovako ozbiljnoj tematici.

Prema nama dostupnim informacijama, u Sloveniji i Mađarskoj aktivnosti vezane uz REACH traju već nekoliko godina i to jako intenzivno.

Aktualnosti iz normizacije

Kao što ste mogli pročitati u prošlom broju časopisa *Goriva i maziva*, Tehnički odbor TO 28 Naftni proizvodi i maziva oformio je svoje pododbore.

Pododbor PO 3 čija je domena rada vezana uz norme specifikacija i norme metoda ispitivanja počeo je s radom, odnosno članovi pododbora rade na izmjeni norme HRN EN 228:2006.

Podloga za izmjenu norme HRN EN 228:2006 je objavljeni konačni prijedlog dokumenta prEN 228:2007. U prijedlogu nacрта EN 228:2007 u odnosu na EN 228:2004 izmjene su slijedeće:

1. Specifikacija za bezolovni motorni benzin «Regular» nije više sastavni dio norme.
2. Norma za etanol kao komponente za namješavanje benzina je EN 15376:2007.
3. Pojedine metode ispitivanja su revidirane, uvedene su i neke nove metode poput:
 - EN 15376:2007 – za etanol (specifikacijska norma)
 - EN 15553:2007 – za određivanje vrsta ugljikovodika
 - prEN ISO 22854:2007 – zamjenska norma za određivanje vrsta ugljikovodika, benzena, kisika i oksigenata u benzinima
 - ASTM D 1319 – brisana
4. Boje i markeri – tekst točke 5.1 je proširen
5. Ugrađen je etanol.
6. Brisana je točka koja je definirala kiselost.
7. Uveden je Postupak izvješćivanja za oktanske komponente (IOB i MOB).
8. Izmjene u tablici bezolovnog motornog benzina:
 - Do 31.12.2008 količina sumpora je najviše 50,0 mg/kg, a od 1.1.2009. količina sumpora je najviše 10,0 mg/kg.
 - Brisana je metoda EN ISO 20847 – za sumpor – budući da je nedovoljno točna metoda za mjerenje sumpora do 10 mg/kg.
 - Aromati su najviše 35,0 % (v/v) umjesto dosadašnjih 42,0 % (v/v).
 - Izmijenjen je tekst legende ispod tablice.
 - Brisana je tablica koja je utvrđivala kvalitetu «Regular» bezolovnog motornog benzina.
 - Točka koja je utvrđivala vodu proširena je napomenom.

- U slučaju spora za količinu ugljikovodika, benzena, oksigenata i kisika predložena je EN ISO 22854 umjesto ASTM D 1319 metode koja je brisana.
- Bibliografija je proširena CEN Tehničkim izvješćima 15367-2 te prCEN/TR 15745.

Osim rada na izmjeni hrvatske norme za bezolovni motorni benzin, članovi pododбора PO 3 u suradnji sa članovima pododбора za nazivlje (PO 1) tehničkog odбора TO 28, za sljedeću sjednicu TO 28 pripremaju oko 20-ak prijedloga za prihvaćanje europskih i međunarodnih normi kao hrvatskih.

U Hrvatskom zavodu za norme (HZN), 11. srpnja 2008. godine održan je 17. sastanak tehničkog odбора TO 11 „Kotlovi i posude pod tlakom“. Sastanku su nazočili i članovi tehničkog odбора TO 58 „Plinske boce“. Cilj sastanka ova dva tehnička odбора bio je spajanje TO 11 i TO 58 te osnutak zajedničkoga tehničkoga odбора.

Novo osnovani tehnički odбор TO 561 „Kotlovi, posude pod tlakom, cjevovodi i plinske boce“ ima domenu rada sukladno CEN/TC 267. Predsjednik novo osnovanoga tehničkog odбора je prof. dr. sc. Srećko Švaić (Fakultet strojarstva i brodogradnje, Zagreb).

Dana 8. srpnja 2008. godine Joint Inspection Group (JIG) objavio je novu specifikacijsku normu „Aviation Fuel Quality Requirements For Jointly Operated Systems“ (AFQRJOS), izdanje 23 koja utvrđuje kvalitetu goriva za mlazne motore, JET A-1. Ova specifikacija rezultat je međusobnog dogovora proizvođača goriva poput BP-a, Chevrona, ENI-a, ExxonMobila, Kuwait Petroleuma, Shella, Stratoila te Totala.

Slijedom ove informacije, odnosno specifikacijske norme, u INA, d.d. pokrenut je proces izmjene proizvođačke specifikacijske norme „Goriva za mlazne motore“. Proces izmjene INA norme pokrenut je istoga dana kada je objavljeno novo izdanje AFQRJOS (Check List).

Da se priprema izmjena specifikacijske norme vezane uz gorivo za mlazne motore JET A-1, stručnjaci INA, d.d. znali su još početkom travnja 2008. godine budući da su posjedovali britansku normu DEF STAN 91-91, izdanje 6.

Najznačajnija izmjena AFQRJOS-a odnosi se na značajku kvalitete koja utvrđuje količinu mikroonečišćenja. Od 30. lipnja 2009. godine biti će obveza „brojanja čestica“ mikroonečišćenja te primjena odgovarajućih IP metoda.

Priredila Beata Gabrić